

ANNA-MARIA ÅSTRÖM

Budkavlen 2010

Budkavlen 2010 är ett blandat nummer. Här finns etnologiska artiklar och folkloristiska, här finns en blandning av moderna och gångna fenomen under lupp och här finns ett spektrum av olika sociala och språkliga miljöer beskrivna. Gemensamt är anslaget, att man utgår från nuet eller åtminstone en nutida vetenskaplig ståndpunkt till de fenomen man vill beskriva. Ett annat gemensamt drag för alla artiklar är det att det inte är individen som sådan som stiger fram, utan individen tillsammans med andra, under påverkan av andra och i dialog med andra. Samtidigt bejakas subjektiviteten i samtliga artiklar. Människornas preferenser inom massmedia, hennes känslor och minnen, hennes åsikter och sätt att ordna sin verklighet är det som plockas fram allt under ett ständigt iakttagande att dessa subjektiva ställningstaganden och stämningar påverkas av vilken kultur och tidsålder hon tillhör och hur man kollektivt inom kulturen och i delkulturer bearbetat de olika fenomenen.

I den första artikeln av Kristine Bärden tas vi till biografialongen och den filmtittarsituation som man med olika medel kan skapa i sitt hem. Kristine Bärden vill i sin artikel syna hur filmtittarsituationen påverkar och påverkas av publiken, platsen och rummet. Hon vill också utvärdera olika rituella drag som hör de olika filmtittarsituationerna till. Artikeln är i hög grad teoretisk på så sätt att Bärden redogör för såväl psykologiska som kulturvetenskapliga teorier om upplevelser av film, om människans förhållande till teknologin och hennes nyttjande av densamma och inte minst om hennes möjligheter att nyttja rummet kulturellt. Artikeln bygger också på hur tio sagesmän säger sig nyttja bio och hemmets medier och deras uttalanden fördjupas genom den teoretiska

dialogen. Individen i mörkret ensam med filmen och den glada gruppen av filmtittargång är de poler som upplöser sig i en preferens för film på bio, där man tycks kunna uppleva såväl stark koncentration som gemenskap.

Lena Marander-Eklunds artikel tar oss i sen tur till efterkrigstiden med dess i mångt och mycket traumatiska efterdyningar av kriget på basen av ett frågelistmaterial. Det är dock inte tiden, 1950-talet i sig eller fakta om efterkrigstiden Lena Marander-Eklund är ute efter, utan de stämningar som då rådde och att analysera dem utgående från hur man i ett minnesmaterial uttrycker emotioner, känslor utgående från fyra olika teman. De traumatiska temata är krigsinvaliderna och krigsveteranerna, förlusten av Karelen och Porkkala och också storstrejken 1956. Mera positivt är det fjärde temat, talkon, dvs. arbetsgillan som man anordnade för att hjälpa varandra. Genom att plocka ut enskilda citat om dessa teman, placera dem i den historiska kontext de refererar till och därefter pejla såväl sagesmännens som sina egna emotioner strävar Marander-Eklund till en djupare analys av känslornas betydelser. Via de använda emotionsuttrycken utvärderar hon hur händelserna och skeendena och berättelserna om dem beledsagas av starka känslor, som i sin tur väcker känslor hos den som läser berättelserna. Hon kommer fram till att stämningarna under 1950-talet var dubbelbottnade, dels refererar citaten till "en hotfull atmosfär, tidvis farlig eller åtminstone en oberäknelig tid, dels till en tid full av framtidshopp". Hon finner kanske inte belägg för den slags feministalsnostalgi som kännetecknat amerikanskt tillbakablickande och inte heller finsk mytologisering via t.ex. 1990-talets filmer. Kanske det vara bara talkoarbetet och att bygga sig ett

eget hus som producerade den typens nostalgisering.

Genom Anna-Liisa Kuczynskis artikel om translokala tillhörigheter med exempel från finskspråkiga situation och upplevelser på Åland, kommer vi in på problem som har med förlust av hembygd och kompensatoriska praktiker att göra. Det originella är att Anna-Liisa Kuczynski tillämpar teorier om translokal och transnationell tillhörighet på de finskspråkiga på Åland, trots att det inte här - i motsats till teorierna - är frågan om överskridning av nationsgränser. De ovannämnda teorierna handlar ju alltid om kontakter och aktiviteter över nationsgränser, de är migranters "gränsöverskridande relationer och identifikationer i s.k. transnationella sociala rum som står i fokus" i dem. Teorierna går mycket väl att använda, för det är bland många finskspråkiga på Åland fråga om samma fenomen, t.ex. att positionera sig på en ny ort och att via sociala nätverk ha kontakter både till den nya orten och den man lämnat, samtidigt som man via kulturella praktiker försöker hålla den kultur man lämnat levande. Identitetsarbetet kan vara svårt på grund av avsaknad av möjliga identifikationsanbud, och Kuczynskis sagesmän har olika strategier för hur de både integreras och håller sin kultur levande.

I Per-Anders Östlings analys av rättegångar mot botare i Norrland och Svealand under 1600-talet läggs fokus vid botarnas kunskaper om magi, skälen till anklagelserna och vem som anklagat dem, dvs. hur rättsprocesserna kom igång och orsakerna till dem. Men han är också ute efter att forska i vilka de magiska föreställningarna var, hur botarna diagnosticerade sina "patienter" och vad som ansågs ha förorsakat sjukdomarna. Också varifrån botarna fått sin kunskap intresserar honom. Det är fråga om en mentalitetsstudie där folkliga trosföreställningar kan ställas mot lärda trosföreställningar och vad det innebar när dessa kolliderade och togs som skäl till rättsliga åtgärder. Östlings studie ger belägg för den slags

vita magi som användes vid krissituationer i dåtidens landsbygdssamhälle. Det faktum att det var fråga om beteenden som undandrog sig kyrkans kontroll, gjorde dem till extra utsatta för övermaktens ingripande. Det intressanta som Östling tar upp är uppfattningen om "andras" onda uppsåt och magin som ett svar på detta, liksom botarens position i att "se" detta intrigspel klarare än andra. Botarna blev här också själva i en osäker position, genom att också missnöjda patienter kunde ange dem. Samtidigt framstår botarna och deras värv som medel att besvärja följdriktig: i den osäkra värld som rådde sökte man ofta fästa det onda.

Från 1600-talet kommer vi i den sista artikeln av Bo Lönnqvist fram till nutiden, men med en sällsynt blick på det förflutna. Artikelns problemställning tar fasta på det omedvetnas "formella struktur" och "tingens ordning" utgående från hur herrgården Kulla i Strömfors har inretts under tidernas lopp. Frågan i artikeln är hur vi kan komma fram till denna ordning genom att låta ting förbli i den ordning som de lämnats. Ur denna tingens ordning kan det omedvetna vaskas fram, visar författaren med en hänvisning till Michael Foucault. Forskningen baserar sig på författarens praktiska bemödanden att skapa ett herrgårdsmuseum av en levande herrgård. Empirin bygger på en form av praxis varur intressanta detaljer vaskas fram som leder till en diskussion och slutsatser om tingens omedvetet strukturerade och strukturerande ordning. Metoden är ovanlig, en genomgång och systematisering av objekt i ett hem, där en svunnen livsstil fanns inbakad.

Budkavlens tematik visar också på olika sätt att belysa den kultur som framförallt finlandssvenskarna har varit delaktiga av. Med medtagande av analyser av finskspråkigas situation på Åland och botare i Sverige har perspektivets vidgats. Budkavlen strävar nu och i framtiden till att belysa fenomenet i Finland, men med ett öppet perspektiv också för det nordiska. De nordiska språken är därmed lika bra i den kommunikationen.

Budkavlen 2010

Budkavlen 2010 is a diverse publication this year. In this edition, there are ethnological articles and folklore articles, and these place a mixture of modern and past phenomena under scrutiny and describe a spectrum of different social and linguistic areas. The common theme is the requisite that the phenomenon described is initiated from the present or at least the present scientific point of view. Another feature common to all the articles is that it is not the individual as such that emerges, but the individual together with others, under the influence of others and in dialogue with others. At the same time, subjectivity is affirmed by all the articles. Peoples preferences in mass media, their feelings and memories, their points of view and ways of organising reality are all topics that are presented under the constant observance that this subjective standpoint and atmosphere is affected by the culture and era to which they belong, and to and how they collectively within cultures and sub cultures process the different phenomenon.

In the first article by Kristine Bärden, we are taken into the cinema and the film situation that one can with various materials, create in one's own home or experience at the theatres. In her article Kristine Bärden wishes to show how film situations affect and are affected by the public, the place, and the space. She also wants to explore various ritual features that belong to the different film institutions. The article is to a large degree theoretical in the sense that she presents both the psychological as well as cultural theory on the experiences of film, the relationship of people to technology, and their use of these, particularly about their opportunity to use the space culturally. The article is also based on how ten participants describe their use of the cinema and home media and their statements are given greater depth through a dialogue with the theory. An individual alone in the dark with a film or a happy group of film watchers are the two poles which

resolve themselves in a preference for films at the cinema, where it seems that one is able to experience both a strong sense of concentration as well as a feeling of community.

Lena Marander-Eklunds article, in its turn, takes us to the post WWII period and the aftermath of war with its many traumatic consequences and is based on questionnaire material. However, it is not the period, the 1950s or the facts about the post war period that Lena Marander-Eklund is seeking, but the atmosphere which prevailed and to analyse this material commencing with how recollected memory material can express emotions and feelings based on four different themes. The traumatic themes are disabled war veterans, war veterans, the loss of Karelia and Porkkala, as well as the great strike of 1956. More positive is the fourth theme, community work i.e. work guilds that were organised to help each other. By selecting individual quotations on these themes, placing them in the historical context they refer to, and then by also questioning the informants about their emotions, Marander-Eklund endeavours to provide a deeper analysis of the meaning of these emotions.

Through the emotional expression used, she determines how events and the course of events and stories about them are accompanied by strong feelings, which in their turn arouses emotions in those that read the stories. She concludes that the atmosphere during the 1950s was ambiguous; some of the quotations refer to "an intimidating atmosphere, at times dangerous or at least an unpredictable period, others to a time full of hope for the future". She neither finds any evidence of the sort of 50s nostalgia that characterises the American view of the past nor of the Finnish kind of mythology making via, for example, 1990s films. Perhaps it was only the community work and building one's own house that produced this type of nostalgia.

In Anna-Liisa Kuczynski's article concerning translocal belonging, with examples from the situation and experiences of the Finnish speaking population on Åland, we enter into the problems that arise with the loss of one's home district and the compensatory practices that are carried out. What is original about the study is that Anna-Liisa Kuczynski applies the theory on translocal and transnational belonging to the Finnish speakers on Åland, despite the fact that what is at issue here – in contrast to the theory – is not a question of overstepping national borders, as they are migrants crossing only a regional border to the self governed Åland isles. The theories mentioned above, are always concerned with contact and activities of identification in a so-called transnational social space that is in focus in them. The theories are very suitable in this context, because among the Finnish speakers on Åland it is a question of a similar phenomena. For example, positioning one's self in a new area, and via social network having contact both with the new district and the one left behind, while at the same time through cultural practices try to keep alive the culture one has left. Identification work can be difficult because of the lack of possibilities of identification opportunities and Kuczynski's informants have different strategies for how they integrate themselves and keep their culture alive.

In Per-Anders Östling's analysis of the trials against the healers of Norrland and Svealand during the 1600s the focus is placed on the healer's knowledge of magic, the reasons for the accusations and who made the accusations, partly i.e. how the court processes were initiated and the reasons for them. However, he is also aiming at conducting research into what the magic performances were like, how the healers diagnosed their "patients" and what was seen to have caused the sicknesses. In addition to this, Per-Anders Östling is also interested in from what sources and where the healers obtained their knowledge. This is a study of mentality where the folk beliefs can be con-

trasted with learned beliefs and what it meant when they collided, and were taken as reasons for legal actions. Östling's study provides evidence of the sort of white magic that was used in crisis situations in the contemporary rural society of this period. The interesting point that Östling addresses is the perception of "others" evil intent and magic as a response to this, as well as the healer's position of being able to "see" this scheming clearer than others. However, the healer's themselves were in an uncertain position, because dissatisfied patients could also report them. At the same time the healers and their task seems to have been a means to overcome logic: in the uncertain world that prevailed people often sought after ways to repel evil.

In the last article, by Bo Lönnqvist, we come forwards from the 1600s to the present, but with a rare glance at the past. The problem position that the article adopts is the unconscious "formal structure" and "order of things" based on how the manor house Kulla in Strömfors has been furnished over the course of time. The question in the article is how we can come to this order through letting things remain in the order that they were left. The author shows, with reference to Michael Foucault, that from the order of things the unconscious can evolve. The research is based on the author's practical efforts to create a manor house museum from a living manor house.

The empirical study builds on a form of tradition where interesting details are revealed that lead to a discussion and conclusions about the things unconscious structure and structured organisation. The method is unusual, a review and systemization of the objects in a home, where a bygone way of life is incorporated. Budkavlen's theme also shows various ways to illustrate the culture in which the Finland-Swedish population have been especially involved. With the inclusion of the analysis of the Finnish speaker's situation on Åland and the healer's in Sweden the perspective has been extended. Budkavlen will always endeavor

our, now and in the future, to highlight phenomenon in Finland, however, with an open perspective also for the Nordic countries. The Nordic languages are therefore equally good in this communication.

Temat för Budkavlen 2011 är **Krig och konflikt** och för Budkavlen 2012 **Fritid och vardag**. Enligt tidtabellen för tidskriftens refereeprocess skall artiklarna vara redaktionen tillhanda före sista mars 2011 respektive 2012.

Se Vägledning till författare.